

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността

Детската гастроентерология е раздел от общата педиатрия и изучава епидемиологията, етиологията, патогенезата, клиничните прояви, диагностиката, усложненията, профилактиката и лечението на гастроентерологичните заболявания в детска възраст.

1.2. Продължителност на обучението

Учебната програма за специалността „Детска гастроентерология” е предназначена за лекари със завършено висше медицинско образование. Срокът на обучението на специализиращите „Детска гастроентерология” е **4 години**.

Програмата обхваща два основни модула на обучение:

Модул № 1 – Обща педиатрия – срок на обучение 2 години;

Модул № 2 – Детска гастроентерология – срок на обучение 2 години.

Изпълнението на модул „Обща педиатрия” се извършва в акредитирани за обучение лечебни заведения по специалността „Детски болести”. По време на този модул специализантът трябва да се квалифицира в съответните звена, след което да положи колоквиуми пред комисия. След успешно полагане на колоквиумите по съответния модул може да продължи специализацията си по следващия модул „Детска гастроентерология”.

Обучението се провежда по индивидуален план, разработен въз основа на настоящата програма.

1.3. Изисквано базово образование.

Право на специализация по детска гастроентерология по 4-годишната програма имат всички завършили специалност ”Медицина”.

2. ДЕФИНИЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТТА, КОМПЕТЕНЦИИ И УМЕНИЯ.

Определение на специалността

Гастроентерологията е специалност, занимаваща се с етиологията, диагнозата, лечението и диспансеризацията на болни с гастроентерологични заболявания.

Детската гастроентерология е сравнително нова специалност и е неразделна част от познанията и диагностичните умения по педиатрия. Детската гастроентерология е клинична специалност, която обхваща всички отдели на стомашно-чревния тракт, черния дроб и панкреаса, както и връзката им с другите органи и системи в организма при деца от 0 до 18 години.

При теоретичната подготовка следва да се постигнат следните нива:

Ниво 1: Съответства на познанията по гастроентерология в областта на педиатрията (обща основа на специалността).

Ниво 2: Познания, свързани с общите принципи на гастроентерологията относно етиологията, патогенезата, клиничната картина, поставянето на диагноза и принципите на лечение и профилактика на гастроентерологичните заболявания.

Ниво 3: Кандидатът да владее основата на гастроентерологията и в детайли етиологията, патогенезата, диагнозата, подробната диференциална диагноза, лечението и профилактиката на гастроентерологичните заболявания.

При практическа подготовка специализацията трябва да умее:

- Да сменя пълна и точна анамнеза, да извършва подробно физикално изследване, да поставя предварителна диагноза, да съставя план на изследванията и да интерпретира получените резултати. След това да съставя съвременен терапевтичен план и да следи за неговото изпълнение.

- Да разбира индикациите, контраиндикациите, усложненията и интерпретацията на диагностичните тестове и инструменталните методи, и сам да може да извършва някои от тях.

- Да познава индикациите, контраиндикациите, усложненията и интерпретацията на терапевтичните методи.

- Да може да проследява диспансерно болните и да взема адекватни решения.

Практическите познания са разделени на три нива на компетентност:

Ниво 1: Кандидатът може да работи в областта на гастроентерологията.

Ниво 2: Кандидатът е добил значителни практически познания и може да ги приложи в конкретните неусложнени случаи за диагноза и лечение, работейки самостоятелно.

Ниво 3: Специализацията познава в детайли диагностичните и терапевтични възможности и може да работи във всички области на специалността самостоятелно.

3. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Главна цел на обучението по настоящата програма е да се подготвят специалисти за нуждите на практическото здравеопазване и да се повиши квалификацията на детските гастроентеролози в страната, за да се покрият нуждите от тези специалисти навсякъде в големите градове. Успешно завършилите обучението по тази програма трябва да притежават съвременни теоретични и практически знания и умения, които да им позволяват самостоятелна работа в специализираните гастроентерологични звена на здравната мрежа.

В изпълнение на тази цел трябва да се подготвят педиатри – гастроентеролози, които да са в състояние да изпълнят следните задачи:

1. Да познават възрастовите анатомио-физиологични особености и специално тези на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса.

2. Да могат да изпълняват специализирани диагностични и лечебни задачи в областта на детската гастроентерология:

а. своевременно диагностициране на всички заболявания в областта на детската гастроентерология;

б. своевременно започване на адекватно лечение на болното дете;

в. умение правилно да тълкуват резултатите от лабораторните, инструменталните и хистологични изследвания в тяхната динамика;

г. да разчитат и тълкуват правилно резултатите от рентгеновите, ехографските и други инструментални изследвания на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса, както и на сърдечно-съдовата, дихателната и отделителната системи;

д. да извършват специализирани изследвания на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса като: рН-метрия, горна и долна ендоскопия, тънкочревна и чернодробна биопсия, дихателен водороден тест; да се запознаят с методиките за функционално изследване на червата (масти в изпражненията, фекален α_1 -антитрипсин, Д-ксилозен тест, копроцитограма), лечебна клизма, ехография на черен дроб, жлъчни пътища, панкреас;

е. да познават възможностите на хистологичното и хистохимичното изследване на стомашно-чревните и чернодробни материали от биопсии, използвани в детската гастроентерология.

3. Да владеят основните принципи на диетичното хранене и общата характеристика на диетичните режими.

4. Особено внимание да се отдели на диагнозата на **спешните състояния** в детската гастроентерология, които представляват една от най-трудните задачи за педиатъра-гастроентеролог и включват: остър хирургичен корем, остро кървене от горните и долните отдели на гастроинтестиналния тракт, остър панкреатит, остра чернодробна недостатъчност, тежка дехидратация при остра и хронична диария.

5. Да водят комплексно диспансерно наблюдение на болните и съмнително болните деца.

6. Да оказват организационно-методична консултация на общите педиатри по въпросите на детската гастроентерология.

7. Да участват в организацията на профилактиката, диагнозата и лечението на гастроентерологичните заболявания – имунизации, диспансеризация, консултативна помощ.

4. ОБУЧЕНИЕ.

4.1. Учебен план.

Наименование на модулите и тяхната продължителност

I Модул – Обща педиатрия – 2 години

II Модул – Детска гастроентерология – 2 години

4.2. Учебна програма.

4.2.1. ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА ЗА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

А. Двугодишен модул на обучение по педиатрия: Осъществява се интензивно обучение, като се изпълняват съответните раздели от педиатрията. Двугодишният цикъл има следното разпределение на учебното време:

РАЗДЕЛ ОТ ПЕДИАТРИЯТА	ВРЕМЕТРАЕНЕ
1. Пневмология и фтизиатрия	4 месеца
2. Кардиология	3 месеца
3. Гастроентерология	3 месеца
4. Нефрология	2 месеца
5. Неврология	2 месеца
6. Ендокринология, диабет и болести на обмяната	2 месеца
7. Медицинска генетика	1 месец
8. Неонатология	1 месец
9. Ревматология	2 месеца
10. Хематология и онкология	2 месеца
11. Детска хирургия	2 месеца
ОБЩО:	24 месеца

Тематичните програми по отделните раздели са същите, които са включени в Програмата за специализация по Детски болести.

Б. Тематична програма за специализация по детска гастроентерология

1. Анатомо-физиологични особености на храносмилателната система в кърмаческа и детска възраст.

2. Физиология на храносмилането.

3. Физиология и патофизиология на обмяната на белтъци, масти, въглехидрати.

4. Имунитет и храносмилателна система.

5. Основни клинични симптоми при заболяванията на храносмилателната система.

6. Лабораторна диагностика на заболяванията на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса.

7. Инструментални методи на изследване на храносмилателната система.

8. Ехографско изследване на черен дроб, жлъчни пътища, панкреас.

9. Заболявания на храносмилателната система и черния дроб у новороденото и в кърмаческата възраст:

9.1. Вродени аномалии на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса.

9.2. Причини за чревна непроходимост.

- 9.3. Остри инфекциозни диарии.
- 9.4. Хронични диарии.
- 9.5. Алергия към протеините на кравето мляко.
- 9.6. Коремни тумори.
- 9.7. Хеморагичен синдром у новородените.
- 9.8. Обмяна на билирубина.
- 9.9. Диференциална диагноза на жълтениците у новороденото и малкото кърмаче:
 - 9.9.1. Физиологична жълтеница.
 - 9.9.2. Хемолитични жълтеници.
 - 9.9.3. Метаболитни жълтеници.
 - 9.9.4. Холестатични жълтеници.
- 10. Болести на хранопровода.
- 11. Болести на стомаха и дуоденума.
- 12. Болести на тънкото черво.
 - 12.1. Чревна микрофлора.
 - 12.2. Остри чревни инфекции.
 - 12.3. Имунодефицитни заболявания на стомашно-чревния канал.
 - 12.4. Придобита чревна непроходимост.
 - 12.5. Хронични диарии.
 - 12.6. Паразитни заболявания на червата.
 - 12.7. Тумори на тънкото черво.
- 13. Болести на дебелото черво.
 - 13.1. Възпалителни чревни заболявания – улцерозен колит и болест на Крон.
 - 13.2. Чревни полипозии.
 - 13.3. Тумори на дебелото черво.
- 14. Болести на оментума и мезентериума.
- 15. Болести на перитонеума.
- 16. Болести на панкреаса.
 - 16.1. Панкреатити – остри и хронични.
 - 16.2. Муковисцидоза.
 - 16.3. Тумори на панкреаса.
- 17. Болести на черния дроб.
 - 17.1. Остри вирусни хепатити.
 - 17.2. Остра чернодробна недостатъчност.
 - 17.3. Хронични хепатити.
 - 17.4. Чернодробна цироза.
 - 17.5. Обменни заболявания със засягане на черния дроб.
 - 17.6. Паразитози на черния дроб.
 - 17.7. Тумори на черния дроб.
- 18. Чернодробна трансплантация – показания и късни усложнения.
- 19. Болести на жлъчните пътища и жлъчния мехур.

20. Болести на слезката.
21. Остър хирургичен корем – заболявания.
22. Кръвоизливи от стомашно-чревния канал – етиология, локализация, клиника, лечение.
23. Малабсорбционен синдром – характеристики и заболявания.
24. Протеин-губеща ентеропатия – характеристики и заболявания.
25. Лечение на острата дехидратация.
26. Портална хипертония – етиология, клиника, лечение.
27. Хранителна алергия – етиология, клиника, лечение.
28. Принципи на диетичното лечение при гастроентерологични заболявания.
29. Медико-социални и психологични проблеми на гастроентерологичните заболявания.

5. ЦИКЛИ, КОЛОКВИУМИ И СРОКОВЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА ПО ДЕТСКА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ

1. Обща педиатрия – 2 години.

2. Детска гастроентерология – 2 години.

Учебният план включва **4 цикъла по 6 месеца** и всеки цикъл завършва с полагане на колоквиум, както следва:

1. Първи цикъл – Гастроентерология на новороденото и кърмачето.

2. Втори цикъл – Болести на хранопровода, стомаха и дуоденума.

3. Трети цикъл – Болести на тънкото и дебелото черво.

4. Четвърти цикъл – Болести на черния дроб, жлъчните пътища, жлъчния мехур и панкреаса.

Учебна програма на циклите

1. Първи цикъл – Гастроентерология на новороденото и кърмачето.

➤ Запознаване с анатомията, физиологията и патофизиологията на храносмилателната система в кърмаческа и детска възраст. Имунитет и имунодефицитни състояния.

➤ Клинична подготовка върху стомашно-чревните и чернодробни заболявания в кърмаческа възраст. Диетично хранене в тази възраст.

➤ **Колоквиум** върху стомашно-чревните и чернодробни заболявания в периода на новороденото и в кърмаческа възраст.

2. Втори цикъл – Болести на хранопровода, стомаха и дуоденума.

➤ Теоретична и клинична подготовка върху заболяванията на хранопровода, стомаха и дуоденума в детската възраст.

➤ Осигуряване на условия за овладяване методите на рН-метрия и горна ендоскопия с биопсия за самостоятелно извършване.

➤ **Колоквиум** върху клиничните проблеми при заболяванията на хранопровода, стомаха и дуоденума, и практически изпит върху уменията за извършване на рН-метрия и горна ендоскопия, с интерпретация на данните от рН-метрията и на ендоскопските образи.

3. Трети цикъл – Болести на тънкото и дебелото черво.

- Запознаване с анатомията, физиологията и патофизиологията на тънкото и дебелото черво, с етиологията, патогенезата, патохистологията, клиниката, диагностичните методи и лечебни схеми при заболяванията на тънкото и дебелото черво. Диетични режими.
- Усвояване методите на тънкочревната биопсия и долната ендоскопия, и усвояване методите за функционално изследване на червата.
- **Колоквиум** върху клиничните проблеми при заболяванията на тънкото и дебелото черво с практически изпит върху провеждане на ректоскопия, фибросигмоидоскопия, тънкочревна биопсия и методите за функционална диагностика на червата.

4. Четвърти цикъл – Болести на черния дроб, жлъчните пътища, жлъчния мехур и панкреаса.

- Заболявания на черния дроб, жлъчните пътища, жлъчния мехур и панкреаса.
- Теоретичната подготовка включва запознаване с анатомията, хистоморфологията, физиологията и патофизиологията на черния дроб, жлъчните пътища, жлъчния мехур, панкреаса. Запознаване с етиологията, патогенезата, клиниката, диагностиката, диференциалната диагноза и лечение на чернодробните заболявания, както и на тези на жлъчните пътища и панкреаса.
- Практическо обучение – запознаване с функционалните изследвания на черния дроб, жлъчните пътища и панкреаса. Овладяване методите на перкутанната чернодробна биопсия и ехографията на черен дроб, жлъчни пътища, панкреас.
- **Колоквиум** върху клиничните проблеми, диагностиката и лечението на заболяванията на черния дроб, жлъчните пътища и панкреаса. Практически изпит върху ехография на черен дроб, жлъчни пътища и панкреас с интерпретация на ехографския образ при различни заболявания.

6. К О Н С П Е К Т за държавен изпит за специалност ”Детска гастроентерология”

1. Анатомио-физиологични особености на храносмилателната система в кърмаческа и детска възраст.
2. Физиология на храносмилането.
3. Физиология и патофизиология на обмяната на белтъци, масти, въглехидрати.
4. Имунитет и храносмилателна система.
5. Основни клинични симптоми при заболяванията на храносмилателната система.

6. Лабораторна диагностика на заболяванията на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса.
7. Инструментални методи на изследване на храносмилателната система.
8. Ехографско изследване на черен дроб, жлъчни пътища и панкреас.
9. Заболявания на храносмилателната система и черния дроб у новороденото и в кърмаческата възраст.
 - 9.1. Вродени аномалии на храносмилателната система, черния дроб и панкреаса.
 - 9.2. Причини за чревна непроходимост.
 - 9.3. Остри инфекциозни диарии.
 - 9.4. Хронични диарии.
 - 9.5. Алергия към протеините на кравето мляко.
 - 9.6. Коремни тумори.
 - 9.7. Хеморагичен синдром у новороденото.
 - 9.8. Обмяна на билирубина.
 - 9.9. Диференциална диагноза на жълтениците у новороденото и малкото кърмаче:
 - 9.9.1. Физиологична жълтеница.
 - 9.9.2. Хемолитични жълтеници.
 - 9.9.3. Метаболитни жълтеници.
 - 9.9.4. Холестатични жълтеници.
10. Болести на хранопровода.
11. Болести на стомаха и дуоденума.
12. Болести на тънкото черво.
 - 12.1. Чревна микрофлора.
 - 12.2. Остри чревни инфекции.
 - 12.3. Имунodefицитни заболявания на стомашно-чревния канал.
 - 12.4. Придобита чревна непроходимост.
 - 12.5. Хронични диарии.
 - 12.6. Паразитни заболявания на червата.
 - 12.7. Тумори на тънкото черво.
13. Болести на дебелото черво.
 - 13.1. Възпалителни чревни заболявания - улцерозен колит и болест на Крон.
 - 13.2. Чревни полипозии.
 - 13.3. Тумори на дебелото черво.
14. Болести на оментума и мезентериума.
15. Болести на перитонеума.
16. Болести на панкреаса.
 - 16.1. Панкреатити - остри и хронични.
 - 16.2. Муковисцидоза.
 - 16.3. Тумори на панкреаса.
17. Болести на черния дроб.

- 17.1. Остри вирусни хепатити.
- 17.2. Остра чернодробна недостатъчност.
- 17.3. Хронични хепатити.
- 17.4. Чернодробна цироза.
- 17.5. Обменни заболявания със засягане на черния дроб.
- 17.6. Паразитози на черния дроб.
- 17.7. Тумори на черния дроб.
18. Чернодробна трансплантация - показания и късни усложнения
19. Болести на жлъчните пътища и жлъчния мехур.
20. Болести на слезката.
21. Остър хирургичен корем – заболявания.
22. Кръвоизливи от стомашно чревния канал - етиология, локализация, клиника, лечение.
23. Малабсорбционен синдром - характеристика и заболявания.
24. Протеин-губеща ентеропатия - характеристика и заболявания.
25. Лечение на острата дехидратация.
26. Портална хипертония - етиология, клиника, лечение.
27. Хранителна алергия - етиология, клиника, лечение.
28. Принципи на диетичното лечение при гастроентерологични заболявания.
29. Медико-социални и психологични проблеми на гастроентерологичните заболявания.
30. Диференциална диагноза на рецидивиращата коремна болка в детска възраст.

Изготвил програмата:
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДЪРЖАВНА
ИЗПИТНА КОМИСИЯ ПО
ДЕТСКА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ:

ДОЦ. Д-Р ХРИСТО ЖЕЛЕВ